

važnih slovanskih pismenskih zakladov nedosegljivih bilo zato, ker so v različnih narečjih in pravopisih pisane, katerih se vsaciga posebej učiti mora, ako ga hoče razumeti? Ker se tudi od slovanskih pisateljev terjati ne more, da bi le za prid drugim pisali, sami pa pri izdajanju knjig denarno škodo terpeli, ker se le za en oddelk slovanskiga naroda pisanih knjig manj spečá, je tudi to eden važnih vzrokov za vpeljanje vesolnoslovanskiga književniga jezika, ker bi se v tem jeziku natisnjene knjige z večim dobičkam prodajale. — Tudi za druge neslovanske narode izvira iz eniga književniga slov. jezika velik dobiček, ker bi tistim, ki so radovedni slovanskiga slovstva (literature), po tem dovelj bilo, se le eniga slovanskiga jezika naučiti, kar dosihmal morebiti marsikteriga zadržuje, se slovanskiga, kakor laškiga, francoskiga itd. učiti, ako sliši od toliko slov. narečij in podnarečij, v katerim so knjige pisane, da se jih vstraši.

S tem pa ne rečem, da bi po tem nepotrebno bilo, se ptujih jezikov učiti, v njih so lepe reči brati; tudi pri občjoslovanšini ne bo vse v njo prestavljeno; tudi pride večkrat z ljudmi družiga jezika opraviti.

(Dalje sledi.)

Ozir na nekdanje čase.

Popis podobe Svatovita.

Dunajske novice popišejo podobo malika Svatovita, ki je bila leta 1848 najdena v Galiciji pri mestu Husiatinu blizo ruske meje, in se zdaj znajde v muzeji Krakovskim, takole: „Kraj, kjer je spodej v potoku Zbruču Svatovitova podoba najdena bila, je skalovit gričik, prav primerjen za malikov tempelj; razvaline suhiga zida iz močniga kamnja ne pusté dvomiti, da je tukej res kdaj tempelj stal; še bi se skorej dalo vganiti, na katerim mestu da je malikova podoba stala. Podoba sama je iz beliga pešenika izdelana, in sicer bolj na tanjko, kakor sploh enake starine; visoka je čez 9 čevljev, in široka na vsako stran 15 palcov. Štiri glave ima podoba, na vsako stran eno, in vse štiri pod enim klobukam; ravno tako ima tudi več rok, v eni je rog (z medíco), v drugi obroč ali kolo, druge so na persi položene; na pasu ima meč pripet, in spodej je konj s podprogo. Stalo podobe je spodej odkrušeno, in na straneh kaže več možkih in ženskih podob. Svatovit je pri Slavenih nekdanj bil bog svetlobe, sonca; štiri glave pomenijo štiri čase sončniga leta, rog pa obilnost letnih pridelkov, meč in konj pa sta podobi vojske, ker je bil Svatovit tudi bog svetle zmage“.

Prerok vremena.

Vredništvo Novíc je pred nekimi dnevi iz Rovina od g. Janeza Čepa — rojeniga Slovenca na Spodnjim Štajarskim — prejelo dopis, kterimu so vodila priložene bile: „kako se da po oblakih, 6 mescov naprej, vreme gotovo prerokovati“. Brali smo od tega prerokovanja že lani v mnogih nemških časopisih, ali vodil, po kterih se da vreme predpovedati, ni g. Čep, ki kot vremenski prerok slovi, dosihmal še v nobenim časniku natanjko razložil. Njegove želje so: „da bi se to, kar je dosihmal za nemogoče veljajo, pervikrat v slovenskim časopisu v njegovim maternim jeziku svetu razodélo. Toliko bolj pa želi, da bi „Novíce“, ki se tudi s kmetijskimi rečmi pečajo, ta ključ vremenskiga prerokovanja svojim bravcam naznanile, ker zamore, po mislih g. najditelja, ta vednost kmetijstvu v velik prid biti“.

Na dalje nam piše g. Čep, da je to svojo najdbo že pred 2 letama c. k. Dunajski učenostni akademii v razsodbo predložil; ali ta mu je po dolgim odlašanju

odgovor dala, „da po posvetovanju z odkritoserčnimi in zvedenimi možmi akademia ni pri volji, te reči dalje pretresovati“.

Da g. Čepu ta dopis ni nikakor vseč bil, se samo po sebi lahko razume, ker misli, da njegovo prerokovanje — le za 6 mescov naprej — ni nobena preroška kvanta, ampak da se opira na vodila, po gotovih dolzih skušnjah poterjene. Tudi mi smo — odkritoserčno rečeno — neverni Tomaži vremenskiga prerokovanja, ker en sam veterček, ki nenadama pripiše, vse pričakovanja vremena že od danes do jutro podére. Še barometer je večkrat lažnjivec, čeravno je teža zraka v gotovi zvezi z lepim ali gerdim vremenam. Toliko manj se nam toraj verjetno zdí, da bi se po téku oblakov zamoglo vreme 6 mescov naprej zagotoviti, in ravno 6 mescov? ne manj, ne več?

Se vé, da nam bo g. Čep odgovoril: „zoper skušnje ni nobeniga ugovora, in še veliko je znajti, kar se dosedaj ne mogoče zdi“. To je res; ali le to se bo znajdlo za predpovedbo, kar se na stanovitne vodila opira. Oblaki pa so veterna reč.

Če se pa vremenskim prerokovanju zoperstavljamo, vunder ne moremo tajiti, da so nektare skušnje znane po zori, vetrovih, mavrici, zadržanju mnogih žival itd., po kterih se da prihodnje vreme predpovedati. Predpovedali so tudi letos že pozimi gojzdnarji po nekterih prigodkih (poglej „Novice“ list 3. stran 14. Nov. iz mnogih krajev), da bo veliko hudih ur in toče — in žalibog! njih prerokovanje se je natanjko spolnilo.

Za pokušnjo nam je poslal g. Čep sledečo predpovedbo vremena za Štajarsko in Istriansko; kmalo se bo tedaj pokazalo, kolikšne vrednosti je. Za Štajarsko nam naznani: „o prvi polovici kimovca (septembra) bo zlo deževalo; zima se bo že okoli 24. oktobra (kozoperska) precej nadležno z nevihto oglasila. okoli 9. listopada bo prvi sneg padel“. — Na Istrianskim bo 5. augusta deževalo in tudi pozneje bo dež enmalo preveč vročino tolažil. Mesca listopada bomo nar hujsi del zime prestali, gruden bo mehak in prijeten. Tudi prosenc (januar) 1852 se bo dobro začel, ali 15., še bolj pa 18. prosenca bo svojo zimsko pravico terjal; 19. prosenca bo zima že odjenjevati začela, 20., 21., 22., 23., 24., 25. pa ne bo mraza več, in bo tudi jasno. Tako bo podnevu, ker sim le podnevu oblake pregledoval“.

To nam je dal g. Čep za pokušnjo. Popolne vodila pa, po kterih on prihodnje vreme prerokuje, bomo prinesli radovednim bravcam v prihodnjim listu. Naj pazi, komur je ljubo, na tek oblakov po p. Čepovih vodilih, da bojo skušnje od več strani pokazale: koliko veljá to novo prerokovanje. Gosp. Čep nam pa ne bo za zlo vzel, ako se o tem sledečiga pregovora deržimo:

Da se resnica prav spozná,

Je čuti treba dva zvoná!

(Konec sledi.)

Iz podkovijske in živinozdravniške šole v Ljubljani.

Ko so bile izpraševanja kovačev iz djanskiga podkovstva pri učeniku tega nauka g. Paulu Skaletu končane, so se začele iz podkovijske umetnosti in živinozdravniških vednost, namreč, iz poznanja živinskiga trupla in opravil njegovih posamesnih udov v zdravim stanu, — iz obėniga znanstva bolezin in zdravil, — iz djanskiga ozdravljanja vunanjih in notranjih bolezin vsaktere domače živine (pri g. dr. Strupitu) — pri g. And. Fleišman-u: iz rastljinoznanstva, to je, znanstva koristnih, škodljivih, strupenih in zdravilnih rastlin; — pri dr. Bleiweis-u: iz naravoslovja domače živine, iz živinoreje, iz presojevanja živine po vunanjih telesnih lastnostih in oblikah, iz pripomoči pri

porodih, — iz sodijskega preiskovanja, in iz ogledovanja klavne živine in mesa po predpisu ces, austrijskih postav. Izpraševanje je bilo, kakor je razlaganje vsih imenovanih nauk po predpisu vis. ministerstva, v domačem slovenskim jeziku. Učenci so bili tudi letos deloma kovači, deloma ne kovači: vsi so se tudi (razun eniga) imenovanih živinozdravniških nauk učili ter so iz njih vpraševani bili. Kovači, ki so bili za pripravne poterjeni, da se jim zamore po ces. postavi pravica kovaškiga mojsterstva podeliti, so prejeli pooblastivno pismo; za živinozdravniške vednosti pa so posebne pričala (svedočbe), kako se je učenec gori omenjenih posamesnih nauk učil, da je v stanu o potrebi pripomočnik pri živinskih boleznih, scer pa tudi zaupljiv živino- in mesogled biti.

Izid letošnjiga šolskiga leta se tedaj očitno razglasí in je bil tale:

Za posebno dobre kovače

so bili kot učenci celiga letošnjiga leta poterjeni:

- Kaučič Lorenc, kovač iz Medvod na Krajskim.
 Gast Jakob, kovač iz Karlovca na Horvaškim.
 Maher Matija, kovač iz Loke (iz posebne lastne pridnosti učenec o drugim letu).
 Tomašič Jožef, kovač iz Vipave, že lani za posebno dobriga kovača poterjen, je po pripomoči ondašnje županije prišel o drugi polovici t. l. sopet v učilnico, se v ozdravljanju bolne živine še bolj izurit; bo tedaj mesca septembra to novo polovico úka djanskiga živinozdravništva končal, izprašan ter pričalo prejel.
 Plahutar France, kovač iz Jesenic, že tudi lani za posebno dobriga kovača poterjen, je tudi iz posebne lastne pridnosti prišel drugo leto v učilnico, je bil pa kmalo v vojaški stan vzet; tega odkupljen, je sopet pridno obiskal neke mesce učilnico.

Za dobriga kovača spoznan je bil:

Medic Juri, kovač iz Koprivnika poleg Kočevja, ki se je pa le samiga kovaštva o prvi polovici t. l. učil.

V živinozdravniških vednostih

so se letos nar boljši obnesli:

- Amon Jožef (ne kovač) iz Spodnje Pulske na Štajarskim (iz posebne lastne pridnosti, o drugim letu).
 Maher Matija (kovač) iz Loke, (iz posebne lastne pridnosti, o drugim letu).
 Schleimer Janez (kovaški učenec) iz Dolge Vasi na Kočevskim (drugo leto).

Dobro so se obnesli:

- Gast Jakob (kovač) iz Karlovca na Horvaškim.
 Kaučič Lorenc (kovač) iz Medvod.
 Grabrijan Matija (kovač) iz Adlešic (iz lastne pridnosti, o drugim letu).
 Indof Jernej (ne kovač) iz Vač.

Dva učenca sta se srednje obnesla; trije so kmalo o začetku šolo zapustili, zavolj bolezni, eden je bil v vojaški stan vzet.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Koroškiga. „Slovenska Bčela“ naznani veselo in imenitno novico: „Društvo za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence je osnovano“. Povabilo, k temu društvu pristopiti, in postave tega društva, prinesemo u prihodnjem zvezku. Vendar se ne moremo zderžati, že danes razglasiti, kar so presvitli Lavantinski knezoškof, gospod Anton Slomšek, te dni zastran tega društva nekemu gospodu u Celovec pisali. Lepo prosimo, da nam prečastiti gospod tega za zlo ne vzamejo! „Veseli me, pi-

šejo gosp. knezoškof, da društvo, ki sim ga že pred sedmimi leti osnovati mislil, pa ne mogel, se spet izbujati in oživljati vidim. Da pa moje veselje tudi sadja obrodi, podlago in temelj temu društvu s tem podložim, da pet sto rajnišev u bankovcih temu društvu darujem. Kakor hitro društvo u življenje stopi, bodem te svoj dar društvenemu odboru izročil. Zraven pa še tudi obljubim, za društvo delati in ga podpirati, kolikor zamorem“. Raduj s Slovenija mila in slavo poj takemu domorodcu!“

V ravno tem časniku beremo prav vesele reči, kako se je slovenšina na Celovskih šolah letas obnašala. — Ljubljeni šolski svetovavec, g. Rudmaš je, kakor je bilo tudi v „Novicah“ oznanjeno, obljubil darila tistim učencam, kateri na koncu šolskega leta kak lep sostavek v ilirskem jeziku napravijo in kirilico berejo in pišejo. 12 učencov se je za to skušnjo oglasilo; dobro so se obnašali, in rodoljubi daritelj je razdelil 8 daril: dve po 10 gold., tri po 5 gold. in tri po 3 gold. srebra v dvajsetih in lepih mošnjicah.

„Edno dobro uro od Celovca proti severju stoji staroslavna cerkev „Gospa sveta“ (Maria Saal). Niše trideset let, kar je u tej cerkvi se opravljalo vse lépo po slovensko. Alj prisli so gospodi, ki s to slavo u večnost pojdejo, da so si na vso moč prizadjali, svoj vlastni materni jezik preganjati in iztrébíti, nekada sloveći slovenski kraj ponémčiti. U to lépo romarsko cerkov pride nedavno popotni duhovnik iz Sekovske škofije. Slišali smo, da je to bil slavni slovničar in slovničar gospod tehant Murko. U žagredu (sakristii) najde gosp. popotnik farno knjigo za oklice, oznanila itd., ter pisano vse po nemško, ako ravno se pri zgodnej maši po slovensko pridiga in oznanuje. Vzeme na to svinčnik in zapiše u knjigo po slovensko: „Zanaprej slovensko pišite, alj kar niste vredni slovenski kruh jesti“. Želeli bi, da bi bil popotni gospod še več slovenskih far obiskal in ravno te režne in rešne beséde u marsiktere nemške knjige zapisal!“

Iz Celja 16. vel. serpana. Nikjer niste morebiti slovenšina in nemšina u večjim prepiru, kot pri nas štajarskih Slovincih. Nemšina nikakor ne mislipravícám slovenšine odstopiti, ker se je po dolgih letih že močno udomačila, ker ima množico še čisto u starih časih blodečih srenj, učiteljev in nadzornikov na svoji strani. Slovenšina ima sicer sveto pravo domačije, zakon vlade, in veliko število pogumnih bojevavcov za sebe, pa vse to protivnike malo skerbí; „pomagaj, kar more, da se le namen doseže“, je njih géslo. Te okolnosti so naše iskrene rodoljube primorale od rodoljubnosti ptujcov in tudi domačinov samoto verjeti, kar z vlastnimi očmi vidiyo. Ali nektere možé so poprej krivo našim protivnikom pristeli, dokler jih niso spoznali, katero krivico pa iz serca radl prekličejo. Taka je bila z g. Hermán-om, našim svetovavcom ljudskih šol, kteriga so naši rodoljubi prezgodej po nemških in slovenskih časopisih za protivnika slovenšine razglasili. Da se mu krivica godí, je on dovelj dokazal, ko je pervokrat Celjske šole obiskal. Na tožbo tukajšnjih učiteljev proti časopisom, kateri jih za protivnike slovenšine razglasujejo, jim podá prelep odgovor: „Jez in vi se naj bolje opravičimo, ako se sami krepko slovenšine poprimemo, in ji v učivnah spodobno mesto odkážemo, ter tako z djanjem svoje protivnike osramotimo“. Jasneje pa se je že njegova ljubezen do slovenšine dokazala o novejših časih, ko je drugokrat prišel Celjske in sosedne ljudske šole obiskat. U večjim društvu nastavi nek večer sledeči govori: „Te dni sim obiskal nekoliko ljudskih šol, u kterih so sami Slovenci. Za naj večji napako u teh in vseh enakih učivnah imam „nemške berila“, ktere so proti vsim pädagogičkim pravilom, proti zdravemu razumu vpeljane. Serce me